

KERESZTÉNY KIS KÖNYVTÁR

MÜLLER LAJOS S. J.

A

MÁSODIK PARANCS

BUDAPEST

A SZENT-ISTVÁN-TÁRSULAT KIADÁSA

A
MÁSODIK PARANCS

IRTA

MÜLLER LAJOS S. J.

Második kiadás.

SZENT ISTVÁN-TÁRSULAT
AZ APOSTOLI SZENTSZÉK KÖNYVKIADÓJA
BUDAPEST

Nihil obstat.

Dr. Michaël Marczell
censor diocœsanus.

Nr. 3.

Imprimatur.

Strigonii, die 3. Januarii, 1928.

Dr. Julius Walter
vic. cap.

Imprimi potest. Budapest, 15. dec. 1927. Franciscus Xav
Bíró S. J. praep. prov. Hung.

nt István-Társulat.

STEPHANEUM NYOMDA ÉS KÖNYVKIADÓ R. T.
Budapest, VIII., Szentkirályi-utca 28. — Nyomdaig.: Kohl F.

TARTALOMJEGYZÉK.

Bevezetés	Oldal
...	5

I. Kötelességünk a szent nevek iránt.

Isten neve	9
Jézus	12
Jézus neve világít	18
Jézus neve táplál	14
Jézus neve gyógyít	14
Jézus neve hatalmas fegyver	15
Jézus neve a halál óráján	15
A legszebb köszöntés	16
Szentek és szent dolgok	17

Bűnök a szent nevek ellen.

1. A szent nevek hiábavétele	17
2. Káromkodás	19
A káromkodás fajtái	19
A káromkodás halálos bűn	20
Magyar szokás	20
Mit tesz az : káromkodni	22
Büntetések	25
Mit tegyünk tehát?	27
Másokban se tűrjük a káromkodást	31
Jézus szent arca	32
3. Átkozódás	34

II. A fogadalom.

Mi a fogadalom ?	36
A fogadalom fajtái...	40
A fogadalom tetszik Istennek	42
A fogadalom kötelező ereje	44
Mikor kell a fogadalmat teljesíteni ?	46
A fogadalom megszűnése	47
A fogadalom átváltoztatása	50
Néhány jó tanács...	51

III. Az eskü.

Mi az eskü ?	52
Szabad-e esküdni ?	53
Mikor érvényes az eskü ?	54
Hogyan szabad esküdni ?	56
A hamis eskü	59
Esküszegés	61
A hűség eskü	62
Az eskü kötelező erejének megszűnése	63

A MÁSODIK PARANCS.

BEVEZETÉS.

A rajnamenti Bonn város kórházában szegény beteg ember feküdt az operációs asztalon. Nyelvét a rákbetegség marta, mely már-már életét fenyegette, hacsak magát az orvos késének ki nem szolgáltatja. Az orvosok körülállják a beteget s az első közöttük, kit primáriusnak szoktak nevezni, már kezében tartja a ragyogó pengét, mely, úgy lehet, életet fog menteni, de egyúttal a beszéd lehetőségétől egyszersmindenkorra megfosztja emberünket. Meghatottság vesz erőt magán a doktoron is. „Jó ember“ szól, „vegye tudomásul, hogy ön mostantól fogva értelmes szót ez életben ki nem ejthet. Akar-e tehát még utoljára valamit mondani?“ Mély csend következik erre. A beteg kissé gondolkodik. Mi is legyen az ő utolsó értelmes szava?! Talán jó feleségének kelene még valamit üzeni, vagy forrón szeretett gyermekeinek még egy utolsó intelmet vagy „istenhozzádot“ küldeni. Végre megtöri a csendet:

„*Dicsértessék a Jézus Krisztus*“, szólott, aztán elnémult. Valamennyi jelenlevő megilletődve hallja e szép szót s volt a doktorok között is, aki könnyet törült ki szeméből.

És valóban, mondhatott volna-e emberünk valami kedvesebbet, magasztosabbat? Használhatta volna-e nyelvét valami jobbra, mint midőn vele Urát, Istenét dicsérte? Mert hiszen elsősorban miért is adta Isten a nyelvet az embernek? Bizonylyal azért, amiért az egész embert is teremtetle, sőt amiért az egész világot megalkotta, hogy t. i. minden létező dolog a maga módja, tehetsége, képessége szerint Istenét megdicsőítse.

„Az egek, a csillagok, az ő sajátos nyelvükön, „beszéllek Isten dicsőségét“.¹ A nagy természet ezer nyelven hangversenyez a Teremtő magasztalásában. Szépségével, tökéletességeivel reávall végtelen bölcs, hatalmas s jóságos Alkotójára.

Végig bevonva csillagpalástartal,
Övé a szép est, övé a hajnal.
Övé a napfény, övé a villám,
Övé a virág a bércek ormán,
Övé a szellő, övé az illat,
Mely a virágról egekbe felhat,
Övé az ég, föld s mit lát a szem...
Csupán, csupán az ember szíve nem?!

Pedig mennyire méltányos és igazságos, hogy éppen a teremtés koronája, az ember tüntesse ki magát ebben a pompás karban s értelmes, érző

¹ Zs. 18. 2.

lelke a nyelvet hangszernek tekintse, mely a legszebb zsoltárokat és himnuszokat hivatott Istennek felajánlani.

Ámde, sajnos, az emberi nyelv igen sokszor nem felel meg ennek a dicsőséges hivatásának. Néma! Nincs Istene számára egyetlen magasztaló szava, sőt, ami a legszomorúbb, épen az ellenkező célt szolgálja, mint amiért alkotva van.

Maga a Szentlélek azt állítja róla: „A nyelv lűz, a gonoszságnak egész világa“. (Jak. 3. 6.) És valóban, ki számlálja meg azokat a merényleteket, amelyeket épen az emberi nyelv intéz Isten s az ő dicsősége ellen? Melyik az a parancs, amelynek megszegésében nem épen az emberi nyelv viszi a főszerepet?

Hányszor használják a becsület s az erkölcsi tisztaság orgyilkosai a nyelvet tör gyanánt, hányszor szőnek nyelvükkel fátyolt a hazug, csaló, politikus, szentségtörő emberek, hogy álnok módra mögéje rejtőzködjének!

Ebben a könyvecskében, mely „A második parancs“ címet viseli, minderről nem szólhatunk, hanem ehelyütt csupán arról beszélünk, amire Isten minket akkor kötelezett s amitől akkor tiltott el, midőn a Sinai-hegyen villámlás és mennydörgés között fenséges ünnepélyességgel kihirdette:

„Ne vedgyed hiába a te Urad Istened nevét!“
(Mózes II. 20. 7.)

Ez a parancs is, miként az első, valóságos törvénykönyv, mely a parancsok és tilalmak

egész sorozatát tartalmazza. Így nevezetesen a második parancsban megköveteli az Úr, hogy az Ő *nevét* s mindazt, ami csak az övé s reá különösen vonatkozik, tisztelettel emlegessük, *fogadalmat, esküt* az Ő neve dicsőségére, neki tetsző módon tegyünk.

Viszont eltiltja az Ő szent nevének *tiszteletlen kimondását* és még sokkal inkább a *káromkodást, átkozódást*, nemkülönben a fogadalom meg nem tartását, a könnyelmű s hamis esküt s az esküszegést.

Mielőtt azonban mindezeket sorbavennők, magáról Isten nevééről kell tárgyalnunk. Mert csupán ha e szentséges név értelmét, jelentőségét, tartalmát és fontosságát megismertük, akkor tudjuk csak a második parancsot egész nagyszerűségében, amennyire ez emberileg lehetséges, fölfogni, megbecsülni és akkor fogunk annak lelkiismeretes s tökéletes megtartására föllekedni.

I.

Kötelességünk a szent nevek iránt.

Isten neve.

Nagyon is messze jár az igazságtól, aki midőn Isten nevérol hall, csupán erre az öt betűből álló szóra gondol: „Isten“. Ugyanis, mint már a római káté tanítja, „midőn Istenről beszélünk, a mi Urunk, Teremtőnk egész felségét stekintélyét kell értenünk“. Ez a felség s tekintély pedig oly végtelenül nagy s magasztos, hogy teremtett elme soha fel nem érhetette s így a nevét ki nem találhatta volna.

„Ha tudjátok, mondjátok meg nevét“ (Péld. 50. 4.), mondja maga a Szentlélek.

Midőn Isten megalkotta az állatokat, „vivé azokat Ádámhoz, hogy lássa, minek nevezze azokat“. (Mózes I. 2. 19.) És Ádám sorra megnevezte valamennyit, mert Istentől kapott lángelméjével nyomban felismerte természetüket s tulajdonságaikat.

Sőt magát. élettársát is megnevezte Ádám: „Ez csontl. az én csontomból és hús, az én húsom-

ból: ez férfiúnak hivatik, mert férfiúból vétetett“.
(Mózes I. 2. 23.)

De, kérdem, megtalálhatta volna-e Alkotója nevét is? Soha!

Mózes ott térdel a lánggal égő, de el nem hamvadó titokzatoscsipkebokor előtt Horeb-hegyénél.

„Ne közelíts“, szólal meg erre a rejtélyes, csontig-velőig beható s megreszkettető hang, „oldd le a sarút lábadról, mert a hely, melyen állasz, szent hely.“ (Mózes II. 3. 5.)

És Mózes lesujtva a félelemtől, de egyben szent vágytól epedve, kérdi: Uram, hogyan hívnak, mi a neved? Mit mondjak Izrael fiainak, hogy ki küldött engem?

„Mondá az Isten Mózesnek: *Én vagyok, aki vagyok. (Jahve.) Mondá: Így szólj Izrael fiainak, aki vagyok, küldött engem hozzátok.*“ (Mózes II. 3. 14.)

Mélységes értelme van ennek az ígének! Az én nevem „Jahve“ (Jehova), „aki vagyok“, a „létező“. Ami kívülem még van, mintha csak nem is volna, hozzám mérten olyannyira elenyésző semmiség. Azért van, mert nekem tetszik, addig van, amíg nekem tetszik: mulandó, szétfoszló huborék csupán...

Én vagyok a lét, az élet örök forrása. Tőlem ered minden egyéb, ami van, mint a forrásból a csepp, a naphból a sugár. És jöllehet millió s millió lénynek adok szüntelen létet, életet, szépséget s még akárhányszorta többet gazdagíthatnék és boldogíthatnék, magam semmiben sem fogva-kozzom meg s szegényebb nem leszek soha.

Én vagyok a mindenható, mindentudó, végtelenül bölcs, végtelenül szent és igazságos, végtelenül jó és irgalmas. Ezt jelenti: „Isten“.

Valóban ki foghatná fel, sőt ki segíthetné meg egész terjedelmében, amit e szó: „Isten“ jelent?! Könnyebb volna gyűszűbe felmérni az Oceánt, mint bármely angyali vagy emberi elmével felfogni azt, amit e szó: „Isten“ kifejez.

És a zsidó nép ezredéveken át térdelt e szent név előtt. Kiejteni nem merle soha. El is volt ettől tiltva. A főpap ragyogó süvegén viselté aranyos betűkkel a „Jahve“ nevét és a zsidó lesütötte előtte szeméit. Maga a süveg hordozója, a főpap is évente egyszer a szentek szentjében ejtette ki Jahve félelmetes szent nevét.

Mondják, hogy midőn *Nagy Sándor* makedón király világhódító útjában Izrael földjére is érkezett, a főpap teljes díszben, a papság és a nép élén, tisztelettel sietett eléje. A vezérkar, mely a hatalmas uralkodót kísérte, meg volt győződve, hogy uruk, aki eddigelé átgázolt minden földi tekintélyen, ezeket sem kíméli meg. De tévedtek. Meglepődve látják, hogy Sándor leugrik lováról s a főpap elé borul. A „Jahve“ szónak titokzatos ragyogása elbűvölte s a földre sujtotta őt, a világ urát. Később maga bevallotta, hogy „nem a főpapot imádtam, hanem Istent, akinek a főpapja“.

Mióta „a mi Üdvözítő Istenünk kegyessége és emberisége megjelent“ itt a földön s a mennyei

Atyával minket kibékített úgy, hogy mi ismét Istennek fogadott gyermekei vagyunk, azóta bizalommal s reszkető, szolgálai félelem nélkül ejthetjük ki megint Urunk szent nevét. De azért, amint Isten nem változott, épúgy az Ő szent neve is végtelenül tiszteletreméltó marad mindörökre.

A kereszténység szentei s nagy gondolkodói mindig a lehető legnagyobb megilletődéssel, hódolattal és gyengédséggel említették Isten nevét.

Assisi szent Ferenc tisztelettel emelte fel a földről még a papirdarabkát is, melyen Isten vagy Jézus neve volt írva s ajánlotta tanítványainak, hogy azok is hasonlóképen cselekedjenek.

Ampère, kinek lángelméje a villamosságot korunkra nézve oly hasznavehetővé tette, valahányszor tudós s jámbor barátjával, *Ozanammal* találkozott, mindig a természet bölcs, nagy Alkotójára terelte végül a társalgás fonálát. És ilyenkor nagy homlokát két tenyerébe rejtve, lelkesülten ismételgette: „Minő nagy az *Isten*., *Ozanam!* minő nagy az *Isten!*“

Newton, a világ legnagyobb csillagásza, *Isten* nevére mindig leemelte kalapját és meghajtotta tiszteletreméltó ősz fejét.

Jézus.

Isten nevével teljesen azonos tisztelet illeti meg annak nevét, aki érettünk, emberekért és a mi üdvünkért szállott az égből és emberré lett. *Jézus* édes nevét értjük, mely nevet maga Isten adott

Fiának, a mi Üdvözítőnknek, melyet angyali ajk ejtett ki itt a földön először, midőn szent *József*-hez szólott: „Jézusnak fogod nevezni, mert ő szabadítja meg népét bűneitől“. (Máté 1. 21.)

Ó, mit jelent számunkra e drága név!? Ha ezt egészen át akarnók érteni és érezni, akkor ismer-nünk kellene azt az irtózatosságot minden következményeivel, mit számunkra a bűn s pokol jelent. Mert *Jézus* ettől váltott meg minket. Akkor át kellene előbb élveznünk a menny összes gyönyöreit, mert ezt szerzé meg nekünk *Jézus*. Akkor meg kellene mérnünk a kínok feneketlen örvényeinek mélységeit, amelyekbe üdvünk *Jézusnak* került, de egyben azt a szeretetet is, mellyel megváltásunk művét végbevitte. Mert mindez bele van foglalva e csodálatos, édes névbe: *Jézus*, vagyis Megváltó s Üdvözítő.

Szent *Bernát* olajhoz hasonlítja ezt az isteni nevet. Mert miként az olaj világít, táplál és gyógyít, úgy *Jézus* neve is világosságot gyújt, midőn hirdetik, táplál, ha elmélkednek felette s gyógyít a szenvedésben.

Jézus neve világít.

Az apostolok *Jézus* nevét hirdetve, mint fátylával járták be a világot s nyomukban mindenütt kigyulladt a hit fénye. De szerették is hangoztatni e drágalátos nevet. Szent *Pál* apostol, ki az Úr *Jézust* oly szent szenvedéllyel szerette, 14 apostoli levelében 219-szer említi fel *Jézus* nevét, sőt midőn Rómában az ostiai úton lefejezték, a jámbor hagyomány szerint kékülő ajka a levá-

gott fõn még egyszer s utoljára a földön egészen érthetõen kiejtette annak nevét, kit élete folyamán megtérése óta szíve lángoló szerelmével imádott s lelkesedve hirdetett az egész világnak.

Jézus neve táplál.

Ezen az isteni eledelen nõtt oly nagyra antiochiai szent *Ignác* püspök. A hagyomány õt tartja annak a szerencsés gyermeknek, akit az Üdvözítõ *Jézus* magához hívott, megölelt s tanítványai elé példaképnek állított: „Aki magát megalázza, mint e kised, az nagyobb mennyeknek országában“. (Márk 9. 33.; Máté 18. 4.) E boldog pillanattól kezdve nem szünt meg *Ignác* hálás kis szíve *Jézusért* dobogni. Vértanui halála előtt bevallja: „*Jézus* neve nem távozhatik számból, nem írható ki szívemből“. A két oroszlán, mely a szent vértanút széttépte, szívét épen hagyta. És e szíven *Jézusnak* kék erekből formált neve volt olvasható. Bizonynal ez *Jézusról* való szüntelen elmélkedésének volt természetfeletti jutalma és emléke.

Jézus neve gyógyít.

Szent *Péter* s a többi apostol *Jézus* nevével gyógyította a betegeket. *Jézus* nevében mondom, kelj fel és járj, mondá az apostolfejedelem az inaszakadtnak a jeruzsálemi templom kapujában és az nyomban felkelt és járt áldva az Urat. (Ap. csel. 3.) És ki számlálja meg azokat, akiknek lelki s testi sebére *Jézus* neve csepegtetett balzsamot, úgyannyira, hogy ferrarai szent *Vince*

ki merete mondani a nagy szót: „Állítom, hogy *Jézus* neve igazi áhitattal híva segítségül, minden betegséget meggyógyít“.

Jézus neve hatalmas fegyver.

„Az én nevemben ördögöket űznek“, úgymond az Úr. (Márk 16. 17.) És csakugyan a tapasztalás igazolja, hogy kísértés idején, támassza bár azokat az ördög, test vagy a világ, *Jézus* neve a leg-hatalmasabb fegyver kezünkben. Azért, ha a bűn-veszély lelkedet már-már hajótöréssel, elsüllyedéssel fenyegeti, kiáltsd annak nevét, aki hallgatást tudott parancsolni a szeleknek és viharoknak.

Még a földi ellenséggel szemben is *Jézus* neve hatalmasnak bizonyul. A kereszténység számtalanszor tapasztalta ezt a pogányokkal vívott harcaiban.

Szóval, mindenkor valóra válik az isteni ígélet.

„Hívj segítségül engem a szorongatás napján: megmentelek és tisztelni fogsz engem.“ (Zsolt. 49. 15.)

Jézus neve a halál óráján.

Végül a legvégső, legfontosabb csatában, melytől örök üdv vagy kárhozát függ: a haláltusában *Jézus* nevébe helyezi a keresztény összes vigaszát és reménységét; és azt hiszem, valamenynyien egyetértünk szent *Viktorról nevezett Hugóval*, aki azt mondja: „Három dolgot kívánok magamnak a halál órájára: Utolsó táplálékom *Jézus* szent teste legyen, utolsó gondolatom *Jézus* szenvedése legyen és utolsó szavam *Jézus*

drága neve legyen“. Azért is a halállal küzködők fülébe *Jézus* szent nevét szoktuk sügni, őket ezzel bátorítani és vigasztalni. És ez annál is ajánlatosabb, mert Egyházunk a haldoklók búcsúját ahhoz a feltételhez kötötte, hogy *Jézus* nevét ajakkal, vagy ha az már nem lehet, legalább szívből segítségül hívjuk.

A legszebb köszöntés.

Mindama kincsek, melyeket *Jézus* neve rejt s a bizalom, mellyel milliók és milliók e név iránt viselnek, fakasztja szinte önkénytelenül milliónyi ajkról s szívből a köszöntést:

„*Dicsértessék a Jézus Krisztus! Mindörökké Amen.*“ (50—50 nap búcsút kap, aki így köszönt s így felel.)

Midőn Klopstock, a híres protestáns költő Svájc-nak katolikusoktól lakott vidékén utazott, meglepődve hallja, hogy itt is, ott is „*Dicsértessék a Jézus Krisztus*“ szavakkal fogadják. Akkor még nem tudta, hogy ez köszöntés s még kevésbé sejtette, hogy mit kellene erre felelni. Később megmondták neki, hogy ezzel őt akarják üdvözölni s hogy erre a köszöntésre „*Mindörökké Amen!*“ a szokásos felelet. És az ő hívő lelke oly meghatóan szépnek találta ezt a szokást s a feleletet oly természetesnek, hogy most már viszont azon csodálkozott, hogyan is nem találta ő ezt ki önmagától. És hő vágy töltötte el keblét, hogy:

„Minden ajk ezt visszhangozza hegyen s völgyön át
S töltse be szép zengzetével az egész hazát!“

(Klopstock levele Denis Mihályhoz Kopenhágából 1767 jan. 6.)

És valóban, mennyivel jobban illik keresztény ajkakra ez a felséges köszöntés mint holmi üres „jó napot“ vagy „jó étvágyat!“

Szentek és szent dolgok.

Istenünk és Urunk Üdvözítőnk neve iránt tartozó tiszteletben osztoznak elsősorban az Ő édesanyja a boldogságos *Szűz Mária*, azután leghűségesebb barátai az angyalok s dicsőült szentek, sőt még azok a dolgok is, melyek Isten hatalmának, szeretetének különös eszközei s néma tanúi, miként a szent *kereszt*, a *szentségek* stb. Ha ezeket megbecsüléssel emlegetjük, magára Istenre háramlik a tisztelet és dicsőség, de viszont a sértés is, mellyel e neveket illetjük.

Bűnök a szent nevek ellen.

1. A szent nevek hiáhavétele.

Minden, amit eddig a szent nevekről, főképen Isten nevének fenségéről elmondottunk, megérteti velünk a Szentírás szavait: „Az Isten nevezete ne legyen szádban szüntelen és a szentek nevét se keverd beszédedbe, mert nem *maradsz ezáltal büntelen*“. (Jézus S. f. 23, 10.)

Szóval vétkezünk, ha Isten vagy a szentek nevét hiába vesszük. könnyelmű tréfákba beleszójuk;

ha minden apró-cseprő érzelemhullám: meglepetés, csodálkozás, türelmetlenség s harag Isten, Jézus, Mária stb. szent neveket csalja ajkunkra.

Ez a bűn, igaz, csak bocsánatos, de elvégre mégis csak bűn és ez elég, hogy az istentszerető lélek óvakodjék tőle s minden igyekezettel leszokjék róla. Persze nagy a megrögzött rossz szokás hatalma s csupán hosszú próbálkozás tudja azt ledönteni.

Bizonyos derék fiatal férfit igen bántotta, hogy anyósa minden szíre-szóra „Jézus Mária” drága nevét rántja elő. Többszöri figyelmeztetés és kérés mit sem használt. Végül fortélyhoz fordult. Épen a kerti növényzetet tisztogatta a hernyóktól. „Anyós nénia hernyó! Anyós, megint hernyó! Anyós itt is hernyó!” kiáltotta minduntalan. Az anyós pedig eleinte meglepődéssel veszi tudomásul a hernyóvadászat sikerét, de mikor mindtöbbször hallja nevét emlegetni, sőt mást sem hall, csak a hernyót, meg a nevét, végre is elfogyott a türelme s eleinte félig tréfásan, végre is türelmetlenül „kérte ki magának”, hogy őt bezzeg ne bosszantsák . . .!

„No lám, szólt erre a jámbor vő, ép így Isten, Jézus és Mária is méltán „kikérhetik maguknak”, hogy az ő szentséges nevüket minden haszontalanságért szóba hozzuk.

Jegyzet: Jóllehet az ördögnek gyakori haszontalan emlegetése magában véve bűnnek nem mondható, de Isten s lelkünk legádázabb ellenségének neve keresztény ajakra épen nem illik.

2. Káromkodás.

Isten s általában a szent nevek iránt tartozó tiszteletet legmélyebben sérti a káromkodás szörnyű vétke.

Ebbe a bűnbe az esik, aki Istent, szenteket vagy szent dolgokat megvető vagy gyalázó szavakkal illet.

A káromkodás fajai.

Jöllehet a káromkodás elsősorban a nyelv bűne, de lehet írott szóval, sőt jelekkel és tettekkel is káromkodni, mint pl. Kaligula császár tette, aki a rossz idő miatt bosszúságában katonáival az égre nyilaztatott. Tettekkel káromkodnak azok is, kik a szent szobrokat, képeket, keresztekét csupa gyűlöletből elcsúfítják, megcsonkítják.

Van káromkodás, amely értelme szerint *hit-tagadást vagy hitbeli tévedést*, eretnekséget tartalmaz, mint pl. ha valaki azt mondja: „Nincs Isten az égen!“ „az Isten zsarnok, igazságtalan, nem gondol az emberrel!“

Más káromkodás ismét *átkozza* Istent vagy szenteit, azok vesztét kívánja.

Van azután olyan, mely Istent, szenteit, dolgait megveti, gúnyolja, gyalázza. Ilyféle káromkodást tartalmaznak a gőgös zsidók szavai a keresztszél alatt: „Ha Isten fia vagy, szállj le a keresztről!“ (Máté 26, 40.)

A különféle káromkodásban az úgynevezett finom, művelt szellemek, költők, írók s művé-

szek és lapszerkesztők szomorú versenyre kelnek az emberiség eldurvult lelkű, műveletlen salakjával, amelynek mindennapi kenyere a káromkodás.

A káromkodás halálos bűn.

A káromkodás minden neme halálos bűn és pedig a legsúlyosabbakból való, amit már az is bizonyít, hogy Isten maga az Ószövetségben halállal fenyegette. „Aki káromolja az Úr nevét, halállal haljon meg, kövezzék meg őt az egész sokaság, akár polgár legyen, akár jövevény. Aki káromolja az Úr nevét, halállal haljon meg!” (Mózes II. 24, 16.)

Jegyzet: Ha a káromkodás hittagadást, eretnekséget vagy átkot tartalmaz, ezt a gyónásban külön meg kell említeni, a többi káromkodást azonban egy nevezet alá lehet foglalni s nem szükséges megkülönböztetni, hogy Istent, szenteit vagy szent dolgait érte-e gyalázat, hanem csupán a káromkodás számáról, vagy ha ez nem lehetséges, a szokás fokáról, nagyságáról kell a gyóntatóatyát tájékoztatni.

Magyar szokás.

Sajnos! oly bűnről van szó, amely minket, magyarokat egészen közelről érdekel. Mert jóllehet az ördögi gonoszságból eredő, Istent szántsándékkal meggyalázni akaró káromkodás nálunk nem túlságosan gyakori, de a végtelen könnyelműségből eredő szokásos káromkodás szennyes, büzhödt vízőzőne szélteben-hosszában előnti hazánk szép földét s elcsúfítja, bemocskolja azt.

Valóságos járvány, ragadós betegség az minálunk, amely számtalanszor több lelket pusztít el, mint ahány testi életet a kolera, pestis, spanyolnátha és tüdővész együttesen kiolt. És mégis úgyszólván semmi sem történik annak kiirtására.

Nálunk majdsak nem *mindenki* káromkodik. Káromkodik a meglett férfi, az asszony. Káromkodik az ifjú, a gyermek, de még a finom szűzies lelkű leány sem kíméli meg Istenét ettől a gyaláztattól. Káromkodik a béres, káromkodik a gazdája . . .

Ezt a rákfenét, nyelvrákot örökli apjától, anyjától a gyermek, vagy ha nem, ám akkor reáragad az utcán, az iskolában. Aztán nem is szabadul meg tőle késő vénségéig, míg csak a halál nem forrasztja torkán s az ördög a lelkét el nem viszi.

A magyar ember *mindig* káromkodik. Elkáromkodja magát, mikor búsul, vagy ha jókedve van, ha bajba kerül, vagy ha szerencse éri, káromkodik reggeltől estig, ha józan, ha részeg, ha egészséges, ha beteg.

A gyóntatóatyáknak valóságos rémei az olyan „bűnbánók“, akik évtizedeken át a javulás minden jele nélkül napestig káromkodnak. Első szavuk a gyóntatószékben, midőn odatérdelnek s talán az utolsó is „káromkodtam“. És ezt oly hidegen, közömbösen mondják, mintha a világon legközönségesebb s legtermészetesebb dologról beszélnének, amely nélkül az ember meg sem lehet ebben az életben. És a gyóntató atya

szorongva hallja ezt a vallomást. Szívét-lelkét elfogja a fájdalom az Istent ért rengeteg sértés s gyalázat miatt. Nem tudja mit is szóljon s mit is kezdjen az ilyen szerencsétlenekkel, akiknek lelkiismerete már oly kemény, mint a kő. Hihető-e, hogy még komoly bánatra indulnak s igazi erősfogadást fogan a lelkük? Nem újabb szentségtörés lesz-e ez a gyónás s a rákövetkező szent áldozás? És nem lesz-e ebben maga a gyóntató s bűnrészes, ha megadja a föloldozást?

Ó isteni Mester, aki szent nyáladdal sarat csináltál s a vak szemére kenve meggyógyítottad azt, nyisd meg a szerencsétlen magyar ember szemeit, hogy lássa, mennyi sarat hajigál ő, a hálátlan a te szentséges szemeidbe, arcodra, mikor káromkodik...

Mit tesz az : káromkodni ?

Gondold át lélekben az Úr *Jézus* kínszenvedését, főképp mindazt, amit becsületében szenvedett. Mert mi egyéb a káromkodás, mint szörnyű becsületsértés, felségsértés Isten ellen?!

Nem volna-e vérlázító gazság a koronás királyt, kiben az egész nemzet Istentől fölkent fejedelmét tiszteli, aki még hozzá népéért odaadta szívét, lelkét, egész életét, tulajdon udvara, vagy nyilvános gyülekezet előtt arcul csapni, leköpdösni, kicsúfolni, sárba tiporni s azután az ellenségnek kiszolgáltatni?!

És a káromkodó, amennyiben rajta áll, nem ugyanazt teszi-e?

És pedig *kivel szemben teszi?* Nem földi király szenvedí ezt a gyalázatot, hanem a mindenség halhatatlan Ura, Parancsolója.

„*Ki hasonló hozzád Uram az erők között? ki hasonló hozzád s oly dicső a szentségben, oly rettetetes és dicsérendő, oly csodatevő?*“ (Mózes II. 15, 11.)

Mialatt a roppant csillagtábor az ő általa alkotott törvények szerint a legtökéletesebb pontossággal igazodik s mialatt a csillagok fölött a fényes angyali seregek reszketve várják minden utasítását, parancsát — itt lenn a parányi sárgolyón, a mi földünkön, a föld rögettől alig megkülönböztethető ember, meri gyalázni, a sárba rántani mindenneknek Urát, Teremtőjét!

Azzal az Üdvözítőjével, *Jézusával* meri ezt tenni, aki, csakhogy a bűnös nyomorult lelke örök tűzbe ne hulljék, érte kicsiny gyermekké lett, érte vérrrel verítékezett, érte kínos kereszt-halált halt a gyalázat fáján, a kereszten.

Ezt a *Jézust* üti arcul, a hitvány szolgával, ezt a *Jézust* öltözteti gúnyruhába *Herodessel*, ostromozza, tiporja sárba, a durva katonákkal. Igaz, hogy csak nyelvével teszi ezt, de a gonoszságon ez mit sem változtat.

Porto Mauritióról nevezett *szent Lenárd*, a nagy misszionárius beszélt el, hogy egyik korcsmából duhaj mulatozók zaja hallatszott. Csak úgy dőlt ajkukról a káromkodó, szitkolódó s fajtalan beszéd. Ugyanekkor egyik általmenő a korcsma közelében az utca piszkos árkában feltűnően szép s

nemes külsejű férfiút talál, aki azonban szörnyű módon össze van rugdalva s a rajta ejtett számos sebtől vérzik. Nyögdécselve panaszolja, hogy a szomszédos korcsmában mulatozók bántak el vele ily kegyetlenül. Erre emberünk fölháborodva rohan a mulatozók közé s számon kéri tőlük ezt a gyalázatos gonosztettet. Ezek előbb bámulnak, majd méltatlankodva utasítják vissza a vádat. „Hol van? hadd lássuk azt a hazug embert, ki ilyet mer szemünkre hányni?!“ Odamennek tehát az árokhoz és akit ott találnak, nem ember az többé... átváltozott meghatóan szép feszületté...

Csakugyan, nem állítja-e maga *szent Pál* is, hogy a halálos bűnnel s így főképen a káromkodással az *Úr Jézust* újra megfeszítjük?! Igen! a te nyelved az a kalapács, mely Őt újra a keresztre szegzi s a lándzsa, mely oldalát újra által-szúrja.

Halálos ellenségeddel sem szabadna ilyesmit tenned s te a legnagyobb jótevőddel teszed azt, azzal ki téged fájdalmak között Isten gyermekévé szült, testével, vérével, mintegy emlőjén fölnevelt s mint tékozló fiút annyiszor keblére visszafogadott!

Mikor *szent Polikarpot* († 167.) halállal fenyegették, ha nem káromolja Krisztust, azt felelé: Már 86 éve szolgállok neki és még soha semmi rosszat sem tett nekem; az én Uramat királyomat, ugyan hogyan is káromolhatnám én?

És vajjon ellened mit tett, mit vétett az az

Isten! Hiszen léted, életed az ő csupa jótéteménye; maga az a nyelv is, mellyel őt szidod, amelyet még csak megmozdítani sem tudnál, ha nem ő adná ehhez a mozgató erőt az ő ajándéka.

Káromolod őt *szezséges Szine előtt*, tulajdon füle hallatára, az angyalok és szentek fenséges udvarának jelenlétében, a sátán s az egész pokolnak tapsára s gúnykacajára!

Valóban a legnagyobb csodák egyike, mely a földön valaha végbement, hogy az ily vakmerő arcátlan embert nem sujtja nyomban agyon az Isten mennyköve, nem nyeli el azonnal a föld, nem temeti el hirtelen a pokol.

Büntetések.

Azonban jóllehet Urunk az ő végtelen, hosszú-tűrő irgalmában nem is szokott mindjárt lesujtani, hanem többnyire időt ad a penitenciára, de aunyi bizonyos, hogy egyetlen káromkodás sem fog maradni igazságos s szigorú megtorlás nélkül.

Isten, mint maga kinyilatkoztatta, megfizet kinek-kinek érdeme szerint.

A próféta Isten haragját így jellemzi:

„*Rohanó tűzfolyam jöve ki az ő szine elől.*“
(Dániel 7, 10.)

Ennek a tűzfolyamnak az isteni hosszútűrés ugyan többnyire gátat emel, ámde áradata minden káromkodással mind hatalmasabban dagad s mind hevesebben ostromolja az irgalom által neki emelt gátat.

Egyszer majd csak — előbb vagy utóbb biztosan — áttörik a gát s betör a tűztenger és annál rettentőbb lesz pusztítása, minél tovább tartották azt vissza.

Ha minden káromkodás külön-külön poklot érdemel, mennyi tüzet, mekkora lángokat gyúlaszt magának a szokásosan káromkodó? Nem hüledeznek-e bennünk a vér, ha azt meggondoljuk?

De még mielőtt a bűnösre szakadna a pokoli tűz áradata, már itt ez életben is át-átszivárog zsilipjein a harag egy-egy lángnyelve a különböző földi csapások alakjában.

Alberto Mario demokrata ujságszerkesztő a gyűléseken förtelmes káromkodásokat hallat. 1883-ban gyötrelmes nyelvrákot kap, s nyomorultan belepusztul. Mindenki Isten ujját látta benne.

A csehországi *Nachod* község közelében leverték az útmenti fészület lábát. A königgrätzi csatában (1866) az első ágyúgolyó, melyet kilőttek, elvitte a gonosz fészuletcsonkító mindkét lábát. Haldokolva a lelkiatya útján kért a megbotránkoztatott községtől bocsánatot.

A káromkodás büntetése igen sokszor a hirtelen s véletlen halál. 1891 augusztus havában szörnyű jégverés pusztított *Bistrica* szerb község határában. A korecsmai mulatozók káromkodásokban törnek ki. A korecsmáros valamennyin túl akar tenni, mert puskájából az ég felé lőtt. Nyomban villám sújtotta agyon, a cigánnyal

együtt, aki csupa kíváncsiságból melléje tolakodott a korcsma ajtajában.

Sokan csodálkozva, méltatlankodva kérdik, miért veri őket Isten, holott ők semmi rosszat sem cselekedtek? Miért küld reánk oly átkozott rossz időket? Miért törte szét *Szent István* királyunk szépséges koronáját? A *Nagyasszony*, hazánk *Patrónája* elfeledte országát?

A felelet reá nem is oly nehéz.

Lehet több oka mindennek, de van *egy*, amely már magában véve is teljesen elégséges: Te káromkodtál! Ha csak egyszer is az életben, de te káromkodtál! Káromkodtál te, káromkodott a feleséged, gyermeked, a szolgád és te azt elnézted. Káromkodott a polgár, káromkodott a katona és nem volt senki, aki megfenyítse érte. Végre Isten tett igazságot a maga ügyében. Elégtételt vett magának milliomszor meggyalázott becsületéért. Te vakmerő merénylettel megraboltad az Ő dicsőségét, Isten igazságos keze pedig viszont elveszi tőled a vagyont, az egészséged, gyermekedet, a családi boldogságot és forrón szeretett hazádat. És bár lesujtva, de elismeréssel kell elmondanunk: „*Igaz vagy Uram, és igaz a te ítéleted*“. (Zsolt. 118. 137.)

Mit tegyünk tehát?

Először is tartsunk penitenciát, de ne csak amolyan eddigihez hasonló, mely a számbanommal beírta s a káromkodást másnap újra kezdte. Most az egyszer igazában lássunk hozzá,

hogy a jövőben másképp legyen. De hogyan? Mielőtt ezt megmondanám, az elém tolakodó ellenvetéseket kell előbb letorkolnom.

„*Mikor nekem muszáj káromkodnom!*“ Ezt az ellenvetést csak az ördög súghatta neked. Ez egészen reá vall. Ő, a szerencsétlen kétségbeesett angyal, mit is tehetne egyebet, mint hogy örökre szidja, átkozza azt, aki őt a kiolthatatlan tűzbe dobta. Ő csakugyan kénytelen vele, hogy azt, akinek örök dicséretére van alkotva, most már mindörökre káromolja. De neked, keresztény lélek, neked még nem „muszáj“ Istent káromlod. Neked van szabad akaratod, visszautasíthatod a sátánt, aki káromkodásra tüzel, ösztökél.

„*Ha nem káromkodom, nem ijed meg s nem engedelmeskedik a gyermek, a szolga, nem fogad szót a barom!*“ *Meglehet!* De ebben csakis te vagy a hibás. Te szoktattad így a gyermeket, a barmot, mikor káromkodva fenyítetted, ütlegetted azt. Innen ered, hogy most már a káromkodás mindig az ütleget idézi emlékezetébe, mint a mennydörgés a villámcsapást. Ha ezentúl a fenyítéket más, ártatlan szóval kíséred, kevés idő múlva a dolog ép úgy fog menni s hozzá még, ami a fő, Istenedet megkíméled agyalázattól s lelket a kárhozattól.

„*Énmár nem tudok a káromkodásról leszokni!*“ Dehogy is nem, ha akarsz! Ámde komolyan kell akarnod. Eltökélt szándékodat pedig beigazolod, ha követed tanácsomat:

1. Minden reggel, midőn felébredsz, tedd fel magadban, hogy bármely erőfeszítésedbe kerül-

jön is, legalább délig nem fogsz káromkodni. Addig csak kibírhatsz! Kérd is mindjárt *Jézus szentséges Szívét*, a bold. szűz Máriát, őrzőangyalodat s többi szent pártfogódat legalább egy fohással, hogy támogassák ezt a szent szándékodat. És ha mégis rajtakapnád magadat egy-egy káromkodáson, hiszen eleinte nem csoda, ha megszokás folytán szádon kicsúszik, nyomban bánd meg teljes szívedből és engeszteld meg a te Uradat Istenedet valami rövid kis imával, ha egyébbel nem is, legalább azzal, hogy szívből elmondod: „*Dicsértessék a Jézus Krisztus!*“

2. *Délben* aztán kérdezd meg magadtól, hány-szor káromkodtál s újból őszinte bánatot s erősfogadást indítva, szabj magadra valami büntetést, vétkeid száma s mértéke szerint.

Déltől estig hasonlóképen kell eljárnod, mint ahogy reggeltől délig tetted.

3. *Este* pedig, midőn a keresztény szokás szerint Isten szent színe előtt átgondolva a nap folyamán viselt dolgaidat, *lelkiismeretedet megvizsgálod*, megint csak elsősorban a káromkodásra vess ügyet, s ha újból megvádol lelkiismereted e szörnyű bűnről, a töredelmes bánat s erősfogadás felindítását s a *büntetés kiszabását* el ne mulaszd!

Bámulatos a büntetés hatalma, főkép, ha az egy kissé érezhetőbb fájdalmat is okoz. Az oktan állatokat fenyítékekkel csodálatosan lehet időmítani. Az eszét még nem használó gyermek büntetés által nevelődik derék s istenfélő em-

herré. Azért mondja a Szentírás is: „Ki a vesszőt kíméli, fiát gyűlöli“. (Péld. 13. 24.)

Ép így, magadat büntetgetve, te is megszabadulhatsz a legmegrögzöttebb szokástól is.

Az ápoló irgalmas néne irtózva hallja, mikor egyik súlyosan beteg katonatiszt, kit ő oly önfeláldozással ápolt, fájdalmaiközepette minduntalan káromkodásra nyitja ajkát. Esdve kéri a beteget, hagyná abba ezt a pokoli szokást, mely Isten kezét csak még súlyosabbá teszi felette. A katona megrögzött szokására hivatkozva akarja elütni a dolgot. A jó néne erre biztos szert ajánlott a káromkodás ellen, de előbb becsületszávára megígértette a tiszttel, hogy azt fel is használja. Ez a titkos orvosság pedig kis pénzbüntetés volt a kórház szegényei javára. A néne ettől fogva figyelt, mint a szemfüles finánc, a tiszt pedig aggódva gondolt a bankóktól amúgy sem igen duzzadó bugyelárisára. Hasztalan! Az első napon mégis háromszor kellett behajtani rajta a taxát. És a tiszt, bár sziszegve, morogva, de a becsületszó hatalmától kényszerítve, fizetett. Másnap azonban már csak kétszer kellett rajta a büntetést végrehajtani; harmadnap pedig csupán egyszer. Ettől fogva azonban soha életében nem káromkodott többé. Lám! te is így tehetnél! Adóztasd meg magadat valami jótékony célra, vagy vonj el magadtól valami élvezetet, italt, dohányt s az eredmény bizton nem fog elmaradni.

Ha pedig úgy érzed, hogy nyelved ostorát mégis csak olykor csattogatnod, pattogatnod kell, ám

keress magadnak valamiféle dirregő-durrogó kacskaringós szólamot, amelytől minden ember, állat megijed, pedig teljesen ártalmatlan, sem Istent, sem embert nem sért, még a légynek sem esik baja tőle.

Jegyzet: Vigasztalásodra legyen mondva, ha a magad részéről mindent elkövetsz, hogy leszokj a káromkodásról s ennek ellenére is eleinte egy-egy káromkodás kicsúszik ajkadon. Isten ezt nem tudja be neked bűnül. Hiszen ez a jószándék ellenére csupán véletlenségből történt. Ellenkezőleg, ha komoly szándékod sincs a káromkodásról leszokni s ellene semmi erőt sem fejtess ki, akkor minden egyes káromkodást bűnül ró fel neked az Úr, még akkor is, ha valójában nem is gondoltál rá, mikor kimondtad. Sőt még a *részeg* ember is felelős káromkodásaiért, ha tudva, sejtve, hogy ittas állapotban káromkodni szokott, mégis leissza magát.

Másokban se tűrjük a káromkodást.

De ne csak magadat szoktasd le a káromkodásról, hanem minden erélyedet s tekintélyedet latba kell vetned, hogy arról másokat is leszoktass. Főkép az előljáró, apa, anya tartsa azt lélekbenjáró szoros kötelességének. Ennek meg kell lennie, még ha a legszigorúbb eszközökhöz kell is nyúlnod. Mert a család, a község, a haza *közérdeke*, hogy megszűnjék a káromkodás. Egy-egy káromkodó ugyanis olyan, mint a rossz villámhárító; levonja az átkot, a csapást az egész házra, sőt az egész házára. Szólaljunk azért fel szigorúan, ha valahol káromkodás üti meg fülünket!

„Nem tűröm, hogy az édesapámat gyalázzák“, kiáltott egy úr a káromkodó bérkocsisra. „Ki bántotta az úr apját?“ — kérdi viszont haraggal a kocsis. „Isten több még mint az édesapám!“ volt erre a bölcs és szép felelet. Még a kutya sem tűri, hogy az urát bántsák, s te szó nélkül enged Uradat Istenedet a sárba tiporni?!

Szieniai szent Katalin gyermek korában egyszer későn jött haza, mert ájtatos szivecskéje őt a templomba a szentmisére húzta be. Anyja az elmaradás miatt bosszankodva, átokkal fogadja. „Ó anyám“, kiáltott erre a gyermek, „inkább verj meg engem, csak ne bántsd a jó Istent!“

Azonban, ha a körülmények folytán szinte lehetetlen fölszólalnod a káromkodás ellen, leg alább soha el ne mulaszd, valahányszor káromkodni hallasz, *Jézus isteni Szívét* nyomban megkérlelni, s ha teheted, egy-egy szentáldozás által a jóságos *Szíven* ejtett sebeket, melyeket e szörnyű bűn ejt, gyógyíttatni s a haragvó isteni Felséget megengesztelni!

Jézus szent arca.

Különösen szép és alkalmas módja Isten megengesztelésének a káromkodásbűnéért az Úr Jézus arca iránti ájtatosság. Ezt az isteni arcot, melyre még az ég angyalai is szent félelemmel vegyes gyönyörrel tekintenek, Urunk kinszenvedése idején az emberi kegyetlenség és gonoszság teljesen eltorzította. A jámbor *Veronika* kendője hűséges.

örök tanuja maradt ennek. Midőn 1849-ben, azokban a mienkhez hasonló súlyos, fájdalmas időkben, ezt az ősrégi ereklyét, *Veronika* kendőjét Rómában a *Szent Péter*-templomban közszemlére kitették, teljes három órán át csodálatos fényben ragyogott. A római pápák hosszú időközön át nem engedték meg, hogy e szent kendőről másolatokat készítsenek. Mióta azonban ezt a tilalmat feloldották, alig van római zárándok, aki ne hozna haza magával néhányat az eredeti *Veronika*-kendőhöz érintett másolatokból. És Isten különös kegyelmekkel szokta jutalmazni a szent arc előtt végzett ájtatosságot.

Midőn 1849-ben *Alikantében*, a spanyol Földközi-tenger partján, óriási nagy szárazság idején a *Veronika*-kendő egyik másolatával könyörgő körmenetet tartottak, mindenek szemeláttára könny pergett alá a szent arc jobbszeméből. Kevéssel utóbb a prédikáció alatt ugyanezen szent arc képe feltűnt a fellegek között és csakhamar megeredt az áldásos eső.

E szent arc tiszteletére *Dupont* (+ 1876), *Tours* városának szentség hírében elhunyt világi apostola, társulatot alapított, melynek tagjai az Úr Jézus szent arcát mintegy megtisztítani igyekeznek attól a szennytől, sártól, vértől, mellyel a cáromkodás vétke torzítja.

XIII. *Leó* pápa 1885 szeptember 15-én a *toursi* társulatot felhatalmazta, hogy a világon bárhol alakuló társulatokat magába kebelezzék s búcsúit velük közölje. *Toursban* állandóan olajmécses ég

a szent arc előtt, a társulat tagjai pedig szerető szívüket ajánlják fel mécses gyanánt, hogy az abból előtörő engesztelő imalángokkal tanúsítsák részvétüket az Úr Jézus annyiszor s oly mélyen megsértett Szíve iránt.

1845-ben az Úr Jézus egyik hűséges szolgálójának (Saint Pierre nővérnek) ezt a nevezetes kijelentést tette:

„Minél inkább fáradoztok istenkáromlástól életelenített arcom helyreállításán, annál inkább fogom én is büntől eltorzított arcotokat helyreállítani, hogy oly szép legyen, mint a keresztelés pilanatában volt.“

3. Átkozódás.

Átkot az mond, aki magának vagy másnak rosszat kíván. Maga az átok-mondás nem mindjárt bűn. Fontos körülmények megokolttá tehetik. Hiszen az Úr Jézus is megátkozta a fügefát, melyen nem talált gyümölcsöt s az nyomban ki is száradt. Dávid király megátkozza Gelboe hegyeit, hogy eső vagy harmat többé rájuk ne hulljon, mert ott estek el Izrael hősei. Jób és Jeremiás megátkozzák születésük napját s a zsol-táros a bűnösöket.

Ha az átkozódásnál Isten vagy egyéb szent név nem szerepel, akkor a második parancshoz semmi köze sincs. Így például, aki gyermekét, felebarátját „a fenével eteti“, „mennykővel sujtatja“, „ördöggel viteti“, nem a *második* parancs ellen vét, annál kevésbbé káromkodik, hanem a

felebaráti szeretet törvényét sérti meg, ha ugyan komolyan veszi, amit mond s nem csupán a türelmetlenségét akarja kissé szellőztetni.

Óvakodjunk is az effajta hibákat, melyek rendszeren csak bocsánatosak, a gyónásban a káromkodás nevezete alá foglalni. Nevezzük azokat saját nevükön: átkozódásnak, szitkoknak.

Ha azonban az átoknál *szent nevek is szóba jönnek*, akkor vétethetünk a második parancs ellen és pedig *bocsánatosan*, ha Istent, szenteit csupán tiszteletlenül, haragban emlegetjük; *halálisan*, ha *magának Istennek vagy szenteinek* kívánnánk rosszat, ami nem egyéb káromkodásnál.

Szokjunk le a könnyelmű átkozódásról, mert ez a bűn módfelett elcsúfítja a keresztyén ajkát, feldúlja a lelki békét és sérti Istennek szemefényét, a szelídség s szeretet erényét. Istennek nem tetszik a könnyelmű átkozódás, amit már azáltal is elárul, mert igen gyakran fogamatossá teszi az átkot. Nagyon gyakran keservesen meg-sirathatjuk, mikor feltűnő módon bekövetkezik az, amit mi könnyelműen magunknak vagy másoknak kívántunk.

Aki átkok között míveli földjét, nem szokott áldást aratni. A gazda átkozza barmait és elhullanak neki. A szülő ákossa gyermekeit s később sirathatja lelki és testi romlásukat.

„*Szerette az átkot, tehát jöjjön reá*“, mondja maga az Úr. (Zsolt 118. 18.)

Loyola szent Ignác alamizsnát kért bizonyos spanyolnemestől. Ez átokkal felelt: „Ha te nem

érdemled meg a máglyát, én égjek el!“ És ime nemsokára reá, egyik ünnepély alkalmával ruhája tüzet fogott s nyomorultan pusztult el.

Azt se feledjük, hogy minél szentebb s nagyobb a *tekintély*, amelynek átkát esetleg bűneinkkel magunk ellen kihívtuk, annál hathatósabb az átok, amelyet mond felettünk. Így nagyon félelmetes a szülő, a pap, főkép az Anyaszentegyház átká. Ez szinte egyértelmű a kárhozat ítéletével.

Midőn szent *Pál Cyprus* szigetén prédikált, már maga a pogány helytartó is hajlandónak mutatkozott a megtérésre. Azonban bizonyos Bar-Jézus nevű zsidó el akarja rontani Isten munkáját. *Pál* erre megátkozza őt, mire az nyomban megvakul és tapogatódzva nyújtja kezét a körülállók felé. (Ap. csel. 13.)

Hogy pedig a szülői átok minő foganatos s mily szerencsétlenné teheti az arra reászolgáló bűnös gyermeket, azt a tapasztalás is számtalan esetben igazolja. Több példát elbeszéltünk erre a „*Negyedik parancsolat*“-ban. (Kis könyvtár 4. szám.)

II.

A fogadalom.

Mi a fogadalom?

Istenünk nagy, leereszkedő jóságának egyik legszembetűnőbb bizonyossága, hogy nem csupán parancsokat osztogatva érintkezik teremtményeivel, hanem kegyesen megengedi, hogy azok

hozzá ígérekkel, ajánlatokkal közeledjenek s vele mintegy szerződésre lépjenek. Örül, hogy így bennünket nagyobb bizalomra s szeretetre ébreszthet s viszont az ő atyai szíve alkalmat kap, hogy bővebben árassza reánk ajándékait.

Ez történik, valahányszor az ember akár azért, hogy Istentől valamit kieszközöljön, akár azért, hogy neki a vett jókért hálát adjon, *fogadalmat tesz*.

„*A fogadalom Istennek megfontoltan, szabadon tett ígéret, hogy valami lehetséges, jobb dolgot cselekszünk.*“ (1307. kánon.)

Értsük meg jól ennek az egyházi törvénynek minden egyes szavát.

A fogadalom által *Istent*, minden jónak bőkezű adományozóját, forrását dicsőítjük s magasztaljuk. Minthogy pedig ez az istenimádásnak egyik fajtája, azért is *csak Istennek* tehetünk fogadalmat.

Ha tehát *szűz Máriának* vagy a szenteknek ígérünk valamit, fogadalom ez csak akkor lesz, ha *Isten előtt, Istennek vállaljuk* a felelősséget, hogy beváltjuk ígéretünket. Őt illeti meg ugyanis a dicsőség s hála mindazért, amit csak szentei által cselekszük.

A fogadalom Istennek tett *ígéret*. Tehát nem csupán jószándék, jófelltétel, amelyet bűn nélkül el lehet mulasztani, hanem valóságos kötelezettség, mintegy Isten által is aláírt szerződés, melyet *legalább is bocsánatos bűn terhe* alatt kötünk s vállalunk magunkra.

És pedig *megfontolt, szabadon* tett ígéret. Ha tehát akkor, midőn a fogadalmat tettük, nem tudtuk, mit fogadunk, ha csupán elhamarkodottságból vagy pedig tisztán emberi félelemből tettük le fogadalmunkat, Istennek tett ígéretünk *érvénytelen s nem kötelező*.

Méltatlan volna ugyanis a jó Isenhez, hogy megcsalódott vagy megfélemlített ember kezéből fogadjon el *ajándékot*.

Ha tehát kelyhet ígértél a templomnak, melyről később megtudod, hogy négyszerte többet ér, mint vélled, búcsújárást ígértél bizonyos kegyhelyre, mely sokkal messzebb van, mint gondoltad, nem vagy köteles beváltani fogadalmadat. Érvénytelen volna annak a leánynak fogadalma is, akit szülői fenyegetésekkel kényszerítettek, hogy zárdába lépjen.

Továbbá csupán *lehetséges* dolgot ígérhetünk Istennek. Lehetetlenre ugyanis senki sem kötelezhető. Így *érvénytelen* volna annak fogadalma, aki azt ígérné, hogy Istent soha még a legkisebb hibával sem bántja meg. Mert, sajnos, ez a jelen életben lehetetlen, hacsak Isten egészen különös kiváltságban nem részesít minket. Nagyon világos, hogy lehetetlenné s így semmisé teheti a fogadalmat az előre nem látott betegség vagy elszegényedés is.

Végül, amit fogadunk, annak valami *jobb* dolognak kell lennie, vagyis olyannak, ami nem szolgál akadálvul Isten *nagyobb* dicsőségének s lelkünk *nagyobb* javának.

Minthogy tehát isteni kinyilatkoztatásból tudjuk, hogy szüzi tiszta állapot *jobb*, mint a házasság, azért nem volna érvényes, ha valaki arra tenne már eleve fogadalmat, hogy inkább a házasság állapotot választja. Ez a fogadalom ugyanis útját vágná valami *jobbnak*, t. i. a szüzi állapotnak, ha ugyan Isten arra a lelket kiválasztani s meghívni kegyeskedik. Aki azonban már elhatározta, hogy házasságra lép, érvényesen s dicséretreméltó módon fogadhatná, hogy *vegyesházasságot nem köt*. Hasonlóképen érvényesen fogadhatna házasságot, akire nézve ez az egyetlen út, hogy a botrányból vagy bűnből kilábaljon.

Nincs semmi akadály a annak, hogy *egyébként is kötelező dolgokra* magunkat fogadalommal is lekössük, pl. hogy vasárnap szentmisét hallgatunk, pénteken húst nem eszünk. Ilyenkor aztán az isteni vagy egyházi törvényen kívül még a fogadalom is köt bennünket. Kettős a kötelezettségünk s érdemünk, de viszont kettős a bűn is, ha azt megsértjük, amit a szentgyónásban meg is kell említenünk.

Bizonyos gyáros, midőn beteg leánykájáról az orvosok már lemondtak, megfogadta Istennek, ha visszaadja forrón szeretett gyermekének egészségét. Gyárában a munka vásár- és ünnepnap szünetelni fog. Hogy pedig tetszett Istennek ez az ígéret, azzal mutatta meg, hogy a leány reményén felül felépült s a boldog édesapa még soká gyönyörködhetett az ő „*vasárnapi gyermekében*“, mint azt ettől fogva nevezni szokta.

Nem lehet fogadalmat tenni teljesen *közömbös dologra*, mert azt semmiképen sem lehet „*jobb-nak*“ nevezni. Annál kevésbbé szabad *bűnös dolgot* ígérnünk Istennek, pl. hogy felebarátunkkal többet ki nem békülünk, többé gyónni nem megyünk stb. Már ily fogadalmat *tenni* is halálos bűn, annál is inkább *azt megtartani*.

A fogadalom fajtái.

1. Van *magánjellegű* fogadalom, melyet t. i. ki-ki saját buzgalmából tesz, anélkül, hogy az Egyház erről hivatalos tudomást venne, s van *Egyházunk által elfogadott s szentesített fogadalom*. Ez utóbbi ismét lehet ünnepélyes vagy egyszerű, örök vagy ideiglenes.

Az *ünnepélyes* fogadalom, melv mindig örök is, sokkal szilárdabb jellegű, mint az egyszerű, nehezebben felmenthető s a fogadalommal ellenkező cselekedeteket nemcsak tilosakká, hanem érvénytelenekké teszi.

Ilyen ünnepélyes fogadalmat tesznek az evangéliumi tanácsokra: szegénységre, tisztaságra s engedelmességre a szoros értelemben vett szerzetesrendek tagjai: csupán a tisztaságra, akik magukat pappá szenteltetik.

Ila most már a hitehagyott pap vagy ünnepélyes fogadalmas szerzetes házasságot próbál kötni, ez a cselekedete nemcsak *tilos* és *szentségtörő*, hanem *érvénytelen* is.

Az *egyszerű fogadalmas* a maga részéről szintén teljesen leköti magát Istennek, ámde foga-

dalma alól sokkal könnyebben kaphat felmentést, szerzete sokkal könnyebben elbocsáthatja s ha felmentés nélkül házasságot kötne, súlyosan vétkezne bár, de a házassága érvényes s így felbonthatatlan volna.

Jegyzet: A házasságot megkísérlő ünnepélyes fogadalmas a pápának fenntartott kiközösítésbe esik, az egyszerű örök fogadalmas pedig, ha házasságot kötni merészel, a püspököknek fenntartott kiközösítést vonja magára. E büntetéseket osztják azok is, kik velük egybekelnek.

A hármass szerzetesi fogadalom, melyhez némely szerzetben még más fogadalmat is csatolnak (pl. a betegápolásra, szegény gyermekek oktatására stb.) az evangéliumba gyökerező külön állapotot létesít az Anyaszentegyház kebelén. Ez a keresztény tökéletességre törekvőknek hivatalos állapota, a *szerzetesi állapot*, mely Krisztus földi országának legfőbb dísze, szentségének egyik bélyege. Kimondhatatlan az a sok lelki s testi jó, mely a szerzetesi fogadalmak útján áradott a világra.¹

2. Van továbbá fogadalom, melyet a püspök oldhat fel s van olyan, melynek feloldását a pápa magának tartotta fenn.

3. Némely fogadalmat bizonyos feltételhez kötünk, pl. ha *meggyógyulok*, — ígérem Istennek . . .; más fogadalom nincs semmi feltételhez kötve.

4. Van *személyes* fogadalom, melyet csak személyesen lehet betölteni, pl. zárandoklat, szer-

¹ Lásd bővebben: Az egyházirend függelékében. Ker. Kis Könyvtár, 23. sz.

zetbe lépés és van *dologi* fogadalom, mely vagyunkat terheli, pl. kápolnaépítés, keresztállítás, misealapítvány.

A fogadalom tetszik Istennek.

A helyesen tett fogadalom Isten előtt igen tetsző és kedves cselekedet. Kimondotta Ő ezt a Szentírás lapjain, az Ő hozzánk intézett eme levelében, nyílt szavakkal, de főképen azért, hogy azt, amit fogadalommal kértek tőle, feltűnő módon megadta.

Így Jákob patriárcha vagyonának tizedét fogadalommal ajánlotta fel Istennek, ha őt a számkivetés földéről szerencsésen hazasegíti. És Isten meghallgatta kérését s bőségesen megáldotta javakkal. (I. Mózes 19. 20.) A jámbor Anna fogadalommal kért fiúgyermeket az Úrtól és Isten a nagy Sámuel próféta anyjává tette őt. (I. Kir. 11.)

A keresztény egyháztörténelem számos nagy-szerűen bevált fogadalom emlékét őrizte meg az utókor számára.

Klodvig, a frankok pogány királya, midőn 496-ban az allemanok túlnyomó hadi erejével szemben már-már csatát veszített, fogadalmat tett, hogy meghódol a keresztények Istenének, kit felesége, *Klotild* már régóta imád, ha őt győzelmessé teszi ellenségei felett. És ime Zülpich mellett (Elszász) fényes győzelmet aratott. „Nagy s hatalmas a keresztények Istene!” — kiált fel erre *Klodvig*. Fogadalmát beváltotta s a legközelebbi karácsonv ünnepén 3000 nemessel együtt szent

Remig püspök kezéből felvette a keresztség szentségét a *reimsi* székesegyházban. Mint valamenynyien tudjuk, a pannoithalmi híres bencés kolostor is, melynek a keresztlény Magyarország oly kimondhatatlanul sokat köszönhet, szent *István* első királyunk fogadalmának áldott gyümölcse. A nagyszerű *máriacelli* búcsújáró-templomot dicső *Nagy Lajos* királyunk fogadalomból emeltette. (1363.) A minden tizedik évben megújított *oberammergaui* passziójáték a jámbor lakosoknak 1633-ban tett fogadalmát örökíti meg, akik nagy dögvész idején Istennek megígérték, ha e rettentő csapástól megszabadítja őket, tíz évenként eljátszák Krisztus kínszenvedését.

Ugyancsak 1633-ban történt, hogy *Mastrilli* jezsuita atya halálos betegségében a neki megjelenő *Xavéri szent Ferencnek* felhívására fogadalmat tett, ha Isten egészségét visszaadja, egész életét az indiai misszióknak fogja szentelni. Alig lette le fogadalmát, hirtelen meggyógyult.

Ezzel a híres gyógyulással kapcsolatosan tette *Xavéri szent Ferenc Mastrilli* atyának s általa az egész világnak azt a nevezetes ígérletét, hogy mindazok, kik március hó 12-ike előtt (mely napon őt az Egyház a szentek sorába iktatta) kilenc napon át az ő közbenjárása által Istentől valamely üdvös dolgot kérnek s evégből a szentségekhez is járulnak, kérésük teljesezésére biztosan számíthatnak. Ez az úgynevezett *kegyelmi kilenced*, mely a katolikus világban oly nagy népszerűségnek örvend.

1720-ban *Marseille* városában a keleti pestis már mintegy 40.000 embernek oltotta ki életét. A következő évben újból kitört s csak akkor szűnt meg, midőn a város *Jézus szentséges Szíve* tiszteletére ünnepélyes fogadalmat tett. Ez a nevezetes esemény nagyban közreműködött, hogy az *Úr Jézus szentséges Szíve* tisztelete a világon rohamosan elterjedt.

De ki számlálhatná meg a templomokat, oltárokat, keresztekét, melyeket fogadalomból emeltek, az emléktáblákat, melyeket a szent helyek falain fogadalomból elhelyeztek, a kilencedeket, zárándoklatokat, melyeket fogadalomból végeztek?!

Mindannyi hangos ajakkal hirdeti, hogy jó az Isten és üdvös dolog az ő imádására s szenteinek tiszteletére fogadalmat tenni.

A fogadalom kötelező ereje.

1. A *szerzetesi* fogadalom Egyházunk akaratánál fogva mindig halálos bűn terhe alatt kötelez.

2. A *magánfogadalmaknál* azonban, amelyek által ki-ki önként maga elé szab törvényt s anynyira vállalkozik, amennyire saját jószántából akar, a kötelezettség elbírálásánál mindig a fogadalmat tevő szándékára kell tekinteni.

Általában mégis elmondhatjuk, hogy a magánfogadalom is *halálosbűn terhe* alatt kötelez, mert ez a hívek közös meggyőződése s így a szándéka is, midőn fogadalmat tesznek.

Fogadalmat szegve, *bocsánatos*an csak az vétkezik, aki kifejezetten bocsánatos bűn terhe alatt

tette fogadalmát vagy pedig csak *oly kis dologban* szegte azt meg, mely csekélységénél fogva nem is alkalmas, hogy halálos bűn terhe alatt kötelezzon. Így például néhány Üdvözlégy elmulasztásával senki sem vétkezik halálosan, ha még *oly* fogadalmat tett is annak elvégzésére.

3. Ha megfogadtad, hogy naponként valami csekély imát végzesz, vagy alamizsnát adsz, egy-egy bocsánatos bűnt követsz el, valahányszor azt elmulasztod. Ha azonban *valami nagy dolog* lebegett szemed előtt, midőn a fogadalmat tetted s csupán a könnyebbség okáért akarod azt apró részletekben beváltani, egyes kis mulasztásaid végre is összevéve, halálos bűn súlyát érhetik el. Különösen könnyen megeshetik ez, ha valami nagy összeget ígértél, melyet apró részletekben akarsz Istennek lefizetni.

4. Ha *bizonyos naphoz kötötted fogadalmadat*, pl. szombaton böjtöt ígértél a szent Szűz tiszteletére, ha szándékosan elmulasztod, vétkezel ugyan, de ezt a böjtöt másnapon pótolni nem vagy köteles. Ha azonban a kitűzött nap csupán utolsó határidőt jelent a te szándékod szerint, hogy így magadat a fogadalom beváltására sűrgesd és ösztökéld, akkor fogadalmad a határidőn túl is kötelező.

5. A *személyes* fogadalom csupán a fogadalmat tevőt kötelezi s ha azt maga be nem töltheti, megszűnt a kötelezettsége. Így például a fogadott zarándoklatokat más helyetted el nem végezheti. A dologi fogadalom azonban átszáll az örökö-

sökre is. Ha tehát misealapítványt fogadtál az Úr Jézus Szívé ünnepére vagy a hó első péntekjeire, ennek teljesítéséről az örökösök is kötelesek gondoskodni.

6. Ha az előjárók vagy szülők az egész közösség vagy család nevében tesznek fogadalmat, ez az alattvalókat, gyermekeket, kik maguk a fogadalomtételben részt nem vettek, nem mint *fogadalom*, hanem csupán a tartozó *engedelmesség* címén kötelezi. Kivételt alkotnak az ú. n. *fogadalmi ünnepek*, melyek elvesztették kötelező erejüket, sőt a jövőben sem lehet kötelező ünnepet fogadni, hacsak a római pápa ezt külön meg nem engedi. (1247. kánon.)

7. Ha a szülők megfogadták, hogy gyermeküket papnak vagy szerzetesnek adják, ez csak annyit jelenthet, hogy megadják neki a módot, hogy azzá lehessen, ha ugyan Isten az ő végtelen irgalmában őt a hivatás nagy kegyelmében részesíti. A gyermeket magát azonban az ily fogadalom semmiképen sem kötelezi.

Mikor kell a fogadalmat teljesíteni?

Ha fogadalmadat bizonyos időhöz vagy feltételhez kötötted, nagyon világos, hogy a fogadalom betöltése csak akkor válik kötelezővé, ha az illető időpont érkezett, vagy a feltétel beteljesedett (pl. a gyógyulás beállott, a szerencsétlenség elhárult stb.)

A fogadalom betöltésének halasztása, ha az kellőképpen meg van okolva, *nem véték*.

Bocsánatosan vétkeznek, aki csupa hanyagságból halogatja Istennek tett ígérete beváltását. Sőt a halasztás *halálos bűn* is lehet, ha annak a komoly veszélynek tesz ki bennünket, hogy a fogadalom betöltése lehetetlenné válik, vagy pedig ha áldozatunk, melyet a fogadalommal Istennek ígértünk, a haladékkal *lényegesen* megcsonkul, megkisebbedik, megrövidül. Így pl. halálosan vétkezhetik, aki megfogadta, hogy életét penitenciában vagy apostoli életben tölti el valamely szerzet kebelén s a belépést kellő ok nélkül hosszabb időn át emulasztja.

A fogadalom megszűnése.

1. Önmagától megszűnik a fogadalom, ha a *föltétel*, melyhez kötöttük, a *cél*, amelyért tettük, nem valósul meg. Így, ha Isten jobblétre szólítja a beteget, kinek gyógyulásáért tettél fogadalmat, semmire sem vagy kötelezve.

És általában véve, ha oly *körülmények* következnek be, melyeket, ha előre látsz, fogadalmadat sohasem tetted volna, sőt talán nem is lett volna szabad azt megtenned, fogadalmad nem köt többé. Ámde nem semmisíti meg fogadalmad érvényét oly nehézségek bekövetkezése, melyek előreláthatók voltak. Így nem érezheti magát fölmentve tisztasági fogadalma alól az, akit később heves kísértések ostromolnak.

2. Egyszersmindenkorra *megsemmisítheti* a fogadalmat az, akinek akaratunk a *fogadalomtétel* idején alá volt rendelve. szóval, akinek bele-

egyezése nélkül a fogadalmat le sem tehetjük volna.

Igy észszerű okból *megsemmisítheti*:

a) az *atya* (annak híján az anya, a gyám vagy az atyai nagyatya) a *serdületlen* gyermekek minden fogadalmát. Az Egyház színe előtt a fiú 14 éves korában, a leány pedig 12 éves korában válik serdültté;

b) a *szerzetes előljáró* (előljárónő) alattvalói összes magánfogadalmát, melyet az egyszerű fogadalom tétele *után* tettek;

c) a férj feleségének a házasság *kötés után* tett fogadalmait.

3. Fölfüggesztheti a fogadalmat az, akinek a fogadalom teljesítése jogaiba ütközik, de csak annyiban s annyi időre, amennyiben s amíg a jogsérelmem fönnáll, illetőleg a jogát használni akarja.

a) *Bármely házasság előtti* vagy alatt tett fogadalmait, melyek a házasság természetével, jogaival meg nem férnek (pl. tisztasági fogadalmat);

b) a szülő fölserdül gyermekeinek fogadalmait, melyek a házifegyelembe ütköznek;

c) az *úr, a gazda* szolgájának, szolgálójának fogadalmait, melyek a szolgálattal meg nem egyeznek;

d) a *szerzetesi előljáró* az ujoncok fogadalmait.

A csupán fölfüggesztett fogadalmak azonban újra fölélednek, ha az, ki fölfüggesztette azokat, jogát használni nem akarja, vagy pedig ha az alárendeltségi viszony megszűnik.

Így pl. föléled a házasság előtt tett fogadalom, ha az illető fél özvegyé lesz, a fölserdült gyermekek fogadalma, ha magukat önállósítják, a szolgák fogadalma, ha szolgálatukat elhagyják, az ujoncok fogadalma, ha a szerzetből kilépnek. (1315. kánon.)

4. *Fölmenthetnek* a fogadalom alól, akiknek *Jézus Krisztus*, az oldó s kötő hatalmat adta a lelkek fölött. Es pedig:

a) *a pápa Ő Szentsége* kivétel nélkül minden fogadalom alól fölmenthet. *Csakis ő* ment föl az *ünnepélyes fogadalmak* alól, azonkívül még két magánfogadalom föloldását is magának tartotta fön. Ezek: az *örök s teljes tisztaságra* s az oly *szerzetesröndbelépésre tett fogadalom*, ahol ünnepélyes fogadalmak vannak, föltéve mindazonáltal, hogy az illető, ki e fogadalmak egyikét vagy másikát tette, *minden föltétel nélkül, halálos bűn terhe* alatt és *18 éves kora után* tette azt le.

b) A pápának nem fönntartott fogadalom alól a *megyés püspök* is fölmenthet

c) Úgy a pápa, mint a püspökök fölmentő hatalmukat egyszerű áldozó papokkal is közölhetik. (Szerzetes gyóntatók.)

Akinek ily fölmentő hatalma van, azt a szentgyónáson kívül, sőt önmagával szemben is gyakorolhatja.

A fölmentés elnyerésére azonban őszintén előadott megfelelő fontos ok szükséges. Ily ok az Egyháznak, államnak vagy magának a fogadalmi jelentékeny haszna, érdeke. Elég ok lehet

az is, ha a lelket fogadalma folytán nagy bűn-veszély fenyegeti, vagy nyomasztó aggályok gyötrik. Aki kellő megfontolás nélkül, vagy túlfiatalon tett fogadalmat, könnyebben kaphat fölmentést alóla.

A fogadalom átváltoztatása.

Mindenkinek jogában áll fogadalmát valami *egyenlő* vagy *nagyobb* jóra átváltoztatni. Minthogy pedig a szerzetesi állapot által nem csupán életünk fájának gyümölcseit, hanem magát a fát is Istennek ajánljuk föl s így többet neki nem is adhatunk, azért a szerzetesi fogadalmakra minden egyéb fogadalom átváltoztatható. Aki pedig már szerzetes, más *szigorúbb* szerzetbe léphet át.

Kisebbre, könnyebbre azonban csak annak hatalmával változtathatjuk át a fogadalmat, aki az illető fogadalom alól fölmentést is adhat.

III. Eduard angol király (1327—1377.) fogadalmat tett, hogy *szent Péter* sírjához Rómába zárándokol. Ez a fogadalom annak idején még a pápának volt fönn tartva. Minthogy pedig a király hosszabb távolléte az akkori körülmények között az országra veszélyt jelenthetett, sokak kérésére fogadalmának átváltoztatásáért a *Szentszék*hez folyamodott. A pápa méltányolva a fölhozott okokat, a római zárándoklat fogadalmát arra változtatta át, hogy a király *szent Péter* tiszteletére zárdát építsen s a szükséges útiköltséget pedig a szegények között ossza szét. *III. Eduard* min-

denre készségesen vállalkozott is és megalapította világhírű *westminsteri apátságot*.

Néhány jótanács.

Hogy pedig fogadalmunk enyhítésére vagy fölmentésre sohasem szoruljunk, tartsuk mindig szem előtt a következő tanácsokat:

a) Mielőtt fogadalmat tennénk, főkép, ha valamely jelentékeny dologról van szó, kérjünk előbb mennyei világosságot a magasból s fontoljuk meg jól Isten színe előtt, hogy túlságos nehézség nélkül meg fogjuk-e tarthatni ígéretünket. Midőn az első fölbuzdulásunk megszűnik, akkor szoktuk tisztán látni a föltornyosuló akadályokat.

Midőn bizonyos jámbor asszonyság hallotta, hogy Genf szent püspöke, Szalézi Ferenc (†1622.) fogadalmat tett, hogy élete minden napján elmondja a szent olvasót, hasonlóra akarta magát rászánni. A szent püspök azonban nem javalta a dolgot s őszintén bevallotta, hogy ez a fiatalkorában tett fogadalma már akárhányszor oly nehézséget okozott, hogy már-már fölmentésért akart folyamodni. „A fogadalom, mondá, mindig azzal a veszéllyel jár, hogy Istent megsértjük, ez pedig nem csekélység.“ Azért azt ajánlotta, hogy az illető buzgó lélek inkább csak erősen tegye föl magában, minden fogadalom nélkül, hogy a szent rózsafüzért minden nap, ha csak teheti, elimádkozza.

b) Ha azonban a Szentlélek minket fogadalomtételre ösztönöz, amennyiben a dolog természete

megengedi, *előbb próbáljuk ki erőnket s tegyük egy ideig fogadalom nélkül*, amit aztán megfogadni akarunk. Erre maga Egyházunk ad jó példát, midőn a szerzetesi fogadalom előtt legalább egy állandó esztendeig fogadalom nélkül gyakoroltatja az ujonccokkal a szerzetesi erényeket s kötelességeket.

c) Kérjünk mindig előbb tanácsot lelkiatyánktól. Általában véve, mielőtt fogadalmat tennénk, vegyük jól fontolóra Istennek örök, elévülhetetlen ígét:

„Mikor fogadalmat teszesz a te Urad Istenednek, ne késsél megadni, mert követeli azt a te Urad Istened; és ha késel, bűnül fog neked tulajdoníttatni. (Deutor. 23, 21.)

Hamit fogadtál az Istennek, ne késsél megadni, mert nem tetszik neki a hűtelen és bolond ígéret. Sokkal jobb fogadást nem tenni, mintsem fogadás után az ígéretet nem teljesíteni.“ (Predik. 5. 3. 4.)

III.

Az eskü.

Mi az eskü?

Az a tisztelet és szent félelem, mellyel Isten nevének, tekintélyének tartozunk, egészen kiváló módon nyilatkozik meg akkor, midőn esküszünk. Isten ugyanis végtelen jóságában megengedte, hogy midőn saját tanúságunknak nem volna meg az úgy fontosságához mért bizonyító ereje

vagy pedig nagyobb ünnepélyesség kedvéért, Őreá, a mindentudó, végtelenül szent és igazságos Istenre, mint tanura hivatkozhatunk. Ő, minden hamisság és gonoszság bosszulója, álljon jól érte, hogy mi igazat mondunk, vagy hogy ígéretünket meg akarjuk tartani! Mert erre hívjuk föl Istent, mikor esküszünk.

Nyilvános hitvallást teszünk eskünk által, hogy mi hiszünk Istenben és az Ő végtelen tökéletességeiben. És ez kétségkívül dicsőséges Istenre nézve.

Szabad-e esküdni?

Ámde mindamellett kényes, veszélyes s nem kis jelentőségű dolog magára a jelenlevő isteni Felségre, mint tanura hivatkozni!

Maga az Úr Jézus hívja föl erre figyelmünket és pedig oly nyomatékkal, hogy szinte azt hihetnők, hogy az esküt teljesen eltiltotta.

„Én pedig mondom nektek—szól Urunk—, hogy teljességgel ne esküdjete. se az égre, mert az Isten királyi széke, se a földre, mert az ő lábai zsámolya. Se Jeruzsálemre, mert a nagy király városa, még fejedre se esküdjél, mert egy hajszálat sem tehetsz fehérré vagy feketévé. Legyen pedig a ti beszédedek úgy, úgy, nem, nem, ami ezeken túl vagyon, a gonosztól vagyon“. (Máté 5, 34—37.)

Ámde Isten önmagának ellen nem mondhat. Hiszen ő maga jár elő példával az esküvésre: „Én magamra esküdtem, mivel ezt cselekedted

s nem kedveztél egyetlenegy fiadnak énérettem . . . megáldalak téged.“ (Mózes I. 22. 16.) Az esküvésre nyíltan meg is adja a fölhatalmazást:

„Féljed a te Uradat Istenedet és az ő nevére esküdjél.“ (Deut. 6, 13.)

Sőt, mi több, maga az *Úr Jézus* is esküdött, midőn a főpap előtt istenségét és messiási méltóságát mintegy hivatalosan igazolta. (Máté 26, 64.)

Esküdött s pedig több esetben szent Pál apostol s a katolikus Egyház, melynek tévmentességéről maga az *Úr Jézus* kezekszik, az esküt nemcsak megengedi, hanem egyes esetekben határozottan előírja.

Az *Úr Jézus* tehát fönnidézett szavaival csak azt akarja mondani, ha az emberek mind szentek s tökéletesek maradtak volna, minők a boldog paradicsomi állapotban voltak, esküre egyáltalán szükség nem lett volna, hanem mindenkinek hinni lehetne eskü nélkül is. Az eskü tehát, jól-lehet magában véve nagyon szent dolog, „a gonosztól vagy“, vagyis a bűnbeesés tette azt szükségessé, miként magát Krisztus Urunk megváltó halálát s a szentségeket is.

Tévednek tehát azok a régi s újabb korbeli eretnekek (pelagianok, janzenisták stb.), kik az esküt teljesen elvetik s tilos, bűnös dolognak tartják.

Mikor érvényes az eskü ?

Az eskü érvényességéhez mindaz szükséges, amit csak édes-testvérénél, a fogadalomnál fölsoroltunk.

Legyen tehát az eskü *megfontolt, szabad* cselekedet s amennyiben ígéretet vagy fogadalmat erősítünk meg vele, csak *lehetséges és jobb* dologra tehetjük azt.

Ugyanazért érvénytelen az eskü, melyet igazságtalanul csikartak ki belőlünk, avagy *lehetetlen, sőt bűnös* dologra tettünk.

Szükséges továbbá az eskü érvényességéhez: a) hogy meglegyen a komoly szándékunk Istent tanuságul hívni. Semmis tehát annak esküje, ki Istenben nem hisz, vagy pedig csak külső szavakkal, jelekkel esküszik, anélkül, hogy komoly, belső szándéka esküdni meg volna. Aki ily módon „esküszik“, azt nem ugyan az eskü, hanem igenis az igazságosság kötelezheti, hogy ígéretét beváltsa s másnak szentségtörő hamisságával kárt ne okozzon. Hasonlóképen a szülők álkait kísérő gyakori esküformák, midőn gyermekeiket fenyegetik, rendszerint nem igazi eskük. Hiányzik ugyanis a komoly szándék. Mindazonáltal vétkeznek (bocsánatosan), Isten nevének hiábavételével.

De még ha komolyan esküdtek volna, nincsenek kötelezve fenyegetésök beváltására, ha az gyermeküknek inkább ártana, mint használna.

b) Az esküvés komoly szándékát azután alkalmas formában ki is kell fejeznünk. Pl. „Isten engem úgy segítsen“ (t. i. amint én igazat mondok, vagy ígéretemet meg akarom tartani). „Isten a bizonyságom“. „tanum“ stb.

Kétséges és csupán az esküvő egyén szándékától függ, vajjon esküszik-e, avagy nem, aki azt

mondja: „Isten tudja, hogy igazat mondok“, „Istenelőtt mondom, vagy ígérem“, „hitemre (hűségemre?) mondom“, „a lelkiismeretemre állítom“.

Nem esküszik, aki azt mondja: „Oly igaz, mint hogy itt állok, mint hogy nap süt az égen“. „Halljak meg, ha nem igaz“. „Vigyen el az ördög, ha...“

Aki állításának vagy ígéretének igazságát a *hit igazságaival méri*, hasonlítja össze, mint pl.: „oly igaz, mint hogy Krisztus Isten“, vagy „hogyan jelen van az Oltáriszentségben“, ha *igazat* mond, akkor rendesen csupán a szent nevek hiabavételével vét (bocsánatosan), ha azonban hamis dologra mondja: káromkodik.

Nem épen szükséges, hogy esküvési szándékunkat szavakkal is kifejezzük, elég, ha azt alkalmas jelekkel, pl. az evangéliumos könyv vagy a feszület érintésével eláruljuk.

Jegyzet: Az elmondottakból láthattunk, hogy a *fogadalom* és az *eskü* szoros rokonságban vannak s azért egymáshoz nagyon hasonlítanak. Ha már most kérde valaki, melyik erősebb a kettő közül, azt kell felelnünk: a fogadalom. Midőn ugyanis fogadalmat teszünk, *magával Isten-nel szemben* vállalunk kötelezettséget, mikor esküszünk Istent csupán *tanúnak* hívjuk. A fogadalom megtartására tehát Isten iránti *hűség* kötelez, az esküre pedig csupán az iránta való *tisztelet*.

Hogyan szabad esküdni?

Megmondja maga az Úr a próféta által. „Így esküszöl: Él az Úr! bizonyosságban, ítéletben és igazságban.“ (Jerem. 4. 2.)

Esküdnünk tehát csak akkor szabad, ha megvan 1. a *bizonyosságunk*. Sohasem szabad olyanra esküdnünk, amiről nem vagyunk bizonyosak, sőt a *bíróság előtt* olyasmit sem szabad, mint bizonyosat *esküvel* erősíteni, amiről nem *magunk* győződünk meg, hanem csupán (bármily hiteles) tanutól hallottunk, ez is hamis eskünek számítana s súlyos bűn volna.

A bizonyosság ellen vétünk akkor is, ha esküvel ígérünk olyat, amiről kételkedünk, hogy be fogjuk-e, vagy be tudjuk-e váltani.

Felmerülhet itt a kérdés, vajjon szabad-e észbeli *főnntartással* esküdni.

Észbeli főnntartást akkor használunk, ha gondolatban más értelemben vesszük szavainkat, mint amit azok közönségesen jelentenek. Ha a körülmények olyanok, hogy szavaimból mégis lehet gondolatomra következtetni s így azokat helyesen is érteni, akkor az észbeli főnntartás tágabb értelemben vett vagy „nem tisztán észbeli főnntartás“. Maga az *Úr Jézus* is többször használt ilyet, pl. midőn a tanítványok az utolsó ítélet napjáról kérdezősködtek, azt állította, hogy azt a napot ő sem tudja (t. i. mint ember)¹ vagy midőn kijelenté, hogy az évben nem megy a húsvéti ünnepekre (t. i. nyilvánosan a hivatalos menettel).² Ha azonban sem szavaimból, sem körülményekből egyáltalán nem lehet arra következtetni, amit valójában értek s gondolok, akkor

¹ Márk. 13. 32.

² János 7. 8—10.

szoros értelemben vett „tisztán észbeli fönn tartással“ van dolgunk, ami nem egyéb hazugságnál. Pl. ha arra a kérdésre, láttad-e a pápát, azt felelném: igen s magamban azt gondolnám: álmomban.

a) *Tisztán észbeli* fönn tartásra esküdni: hamis eskü.

b) *Nem tisztán* észbeli fönn tartásra esküdni olyanok előtt, kiknek joguk van megtudni a teljes igazságot, tilos dolog és súlyos bűn.

c) Ha azonban olyanok kérdeznek tőlem valamit, akiknek titkomat elárulni köteles nem vagyok, akkor *kellő ok nélkül* a tágabb értelemben vett, nem tisztán észbeli fönn tartással esküdni *bocsánatos bűn*; ugyanez *kellő okból* büntelen cselekedet.

Morus Tamástól a bíróság esküt követelt arra, hogy az angol király fönnhatóságát az egyházi ügyekben is elismeri. Családi boldogsága, vagyona és élete függött ettől az eskütől. Barátai unszolják is váltig, hogy tegye le azt, csak mikor az eskü szavait mondja: „Uram, királyom rendeletének magamat alávetem“, a legfőbb Úrra, királyra t. i. Istenre gondoljon. A szent életű férfiú, azonban erre kapható nem volt, hanem mindig csak azt hangoztatta: „nekem az igazságra kell esküdnöm“.

2. *Ítéletben* esküszik, aki külső és belső tisztetlenséggel és megfelelő fontos okból, szükségből vagy jelentékeny érdekből hívja Istent tanúnak. Bizonyosan ezen kellék ellen vétett Heródes király, aki Herodiás leányának, tánca jutalmazásul esküvel ígérte, hogy *bármely* kívánságát teljesíteni fogja. (Márk. 6. 23.) Az eskü eme kelléke elleni vétek

rendesen csak bocsánatos bűn. A szokásos könnyelmű esküdözés azonban igen könnyen halálos bűnné válhatik, ha az embert abba a veszélybe sodorja, hogy helyel-közzel hamisan is esküdjék. Ily esetben súlyos vétek terhe alatt kötelesek vagyunk arról leszokni. Hogyan tehetjük ezt? A módját elmondottuk a káromkodásnál.

3. *Igazságban* esküszünk, ha megengedett, erkölcsös nyilatkozatot vagy ígéretet erősítünk meg esküvéssel. Viszont az eskü igazsága ellen vét, aki esküvel bizonyított olyat, ami bár igaz, de nem volna szabad elmondani, pl. megszólást; vagy aki esküvel ígéri, amit nem volna szabad megcselekednie: pl. hogy párbajt fog vívni, ellenséggel nem fog kibékülni, a törvényes fönnhatóság ellen föl fog lázadni (összeesküvés). Az eskü igazsága ellen vét a szabadkőműves is, aki esküvel ígéri, hogy papot nem hivat halálos ágyához. A bűnös nyilatkozatra tett *eskü*, föltéve, hogy igazat állítunk, mint eskü, bocsánatos bűn, de egyúttal *mint szeretetsértés* stb. halálos is lehet.

Ha pedig bűnös tettet ígérünk esküvéssel, aszerint amint a beígért cselekedet halálos vagy bocsánatos bűn, a reája tett eskü is halálos vagy bocsánatos vétek lesz.

Nagyon világos, hogy ily ígéret *beváltása* is újabb halálos vagy bocsánatos bűnt alkot.

A hamis eskü.

Amily dicsőséges Istenre, ha reája, mint legfőbb tekintélyre s örök és tévedhetetlen igazságra hi-

vatkozunk, époly mélyen sértő az isteni Felségre, ha Őt a végtelen szentet s igazat a legkisebb hazugság vagy álnokság bizonyítására, erősítésére tanunak hívjuk. Iszonyú istenkáromlás ez, mely egészen különösen kihívja maga ellen az Úr büntető igazságosságát, aki igen gyakran korai hirtelen halállal vagy más feltűnő módon szokta a hamisan esküvőket fenyíteni.

Érdekes eset emlékét örökíti meg a boroszlói törvényszéki csarnok egyik szobra. Bizonyos kereskedő nagyobb pénzösszeg megőrzésére kérte föl a házigazdáját, aki azonban ezt később a kereskedő legnagyobb megdöbbenésére letagadta. Midőn pedig ez ügyben a hamis gazdának a törvényszék előtt esküdnie kellett, botját az esküvés közben a törvényszéki szolgának adta át. A törvényszék fölmentette a gazdát, de nem az Isten. Midőn ugyanis a törvényszék lépcsőjén lefelé haladt, lába vastag botjába akadt s ő alázuhanva, lábát törte. Egyben eltört a bot is s kihullott belőle a pénz, melyet beléje rejtett. Azt hitte ugyanis a szerencsétlen, hogy a hamis eskü átkától megszabadul, ha a bottal együtt néhány pillanatra kezéből a pénz kiadva megesküszik, hogy „a pénz nála nincs!” Ámde Istent félrevezetni nem lehet soha!

A hamis eskü még a legkisebb dologban is mindig súlyos bűn. De nemesak Isten, a világi törvény is üldözi s súlyosan bünteti a hamisan esküvőket. N. *Károly* a hamis esküre emelt jobbot vágatta le, amely törvényt birodalmában ké-

sőbb oda módosítottak, hogy csupán az esküre nyújtott ujjaitól fosztották meg a bűnöst.

Esküszegés.

Nemcsak a mi becsületünk, hanem úgyszólván Isten becsülete is megköveteli, hogy amire meg esküdtünk, azt meg is tartsuk. Még a pogányok is a természetbe írt törvény folytán átéreztek ennek a kötelességnek az óriási fontosságát.

Midőn *Regulus* római pogány hadvezér Kr. e. 250 körül hazája legnagyobb ellenségének, a *karthágóiak* hatalmába került, ezek hat évi hadifogság után azzal a megbízással engedték őt haza, hogy Rómától békét eszközöljön ki számukra; de egyben meg is eskették, hogy sikertelenség esetén hozzájuk visszatér. *Regulus* megesküdött. Hazatért; ámde ahelyett, hogy honfitársait a háborúról lebeszélte volna, lefestette előttiük az ellenségnek jelenlegi gyenge helyzetét s háborúra tüzelte őket. Ezután visszatért Karthágóba, jóllehet honfitársai, sőt maga a pogány főpap szinte erőszakkal igyekvének őt visszatartani. Mint mondják, *Regulus* a hazaszeretetnek és az eskü hűségének dicső vértanúja lett, mert az ellenség őt keresztre feszítette.

Szomorú volna, ha a keresztyényt a pogány istenfélelemben megszégyenítené.

Az esküszegést mindenkor a leggyalázatosabb s legmegvetendőbb bűnnek tartották, melyet maga Isten rettenetesen szokott büntetni.

Szedeciás, Juda királya, mint a Szentírás elbe-

széli (Kir. k. IV. 25.) esküvel ígért *Nábukodonozornak*, *Babylon* hatalmas fejedelmének hűségét. Esküjét megszegte. Az Úr erre *Ezekiel* próféta útján kemény büntetést jósoltat neki. És valóban, a szerencsétlen *Szedeciás* csakhamar ellenségeinek kezébe kerül, ezek kiszúrják szemeit s nyomorultan hal meg hazájától távol, idegen földön.

Az eskü meg nem tartása halálos vagy bocsánatos bűn a megígért dolog súlya, jelentősége szerint.

A hűségi eskü.

Az egyházi és politikai hatóságok bizonyos fontosabb esetekben alattvalóikat esküre szokták kötelezni. Erre nézve szükséges tudnunk a következőket:

1. Az ily eskü nem változtatja meg az egyes, hivatalunkkal magunkra vállalt kötelességeink természetét és nem csinál kis bűnből nagyot; hanem csupán azt eszközli, hogy mulasztásunk, vétségünk nemcsak hivatalos *kötelezettségünket*, hanem *eskünket* is sérti.

Így pl. ha a tisztviselő a hivatalos titkot, melynek megőrzésére esküdött, megszegi, ezzel a cselekedettel egyszerre két bűnt követett el. Vétett hivatala ellen, talán megsértette az igazságosságot, szeretetet, kárt okozott és vétett esküje ellen. Mindkét bűne halálos vagy bocsánatos az ügy jelentősége, az okozott kár nagysága szerint.

2. Nyilvánvaló dolog, nem szabad oly alkotámanyra, törvényekre esküdni, melyek Isten s az Egyház jogaival ellenkeznek. Ha azonban az

illető alkotmányban csak egynémely törvény volna Istenre, Egyházra sérelmes, nem tilos az esküt lelenni, ha tiltakozásunkat az illető törvények ellen alkalmas módon kifejezésre juttatjuk s a botrányt, mely esetleg támadhat, elhárítjuk. Legtöbbször a körülmények s az esküt tevő egyénisége máris elhárítjuk a gyanút, hogy az eskü a sérelmes törvényekre is kiterjedne, annál is inkább, mert a hűségesküvel *általános* hűséget s nem pedig az *egyes* törvényeknek való engedelmességet ígérünk.

Az eskü kötelező erejének megszűnése.

Magától értetődik, hogy itt csupán az oly esküről lehet szó, mellyel valamely ígéretet szilárdítottunk meg. Erre nézve tudnunk kell a következőket:

1. *Aki elengedheti azt, amit neki esküvel ígértünk, az egyben az eskü kötelező erejét is megszüntetheti.*

Minthogy tehát a házasfelek az egymásnak ígért hűséget el nem engedhetik, egymást az eskü alól sem menthetik fel.

2. Maga az *állam* is a hatalma alatt álló ügyekben a kötelességgel együtt az eskü kötelve alól is felszabadíthat. Pl. jogot adhat, hogy a hivatalos titkot feltárjuk.

3. *Egyházunk* oldó hatalma az esküre is kiterjed. Amit e tekintetben a fogadalomról elmondtunk. ugyanazt az esküre is alkalmazhatjuk.

M. I. N. D.

A Keresztény Kis Könyvtár sorozatában eddig a következő számok jelentek meg:

.....

1. Müller Lajos : Az első parancs.
2. Müller Lajos : A második parancs.
3. Müller Lajos : A harmadik parancs.
4. Müller Lajos : A negyedik parancs.
5. Müller Lajos : Az ötödik parancs.
6. Müller Lajos : A VI. és IX. parancs.
7. Müller Lajos : A VII. és X. parancs.
8. Müller Lajos : A nyolcadik parancs.
9. Dr. Nyisztor Z. : Baptisták és adventisták.
10. Szociáldemokrácia és kereszténység.
11. Dr. Schermann Egyed : A bűcsű.
12. Müller Lajos : Az isteni erények. I. A hit és remény.
13. Müller Lajos : Az isteni erények. II. A szeretet.
14. Dr. Nyisztor Z. : Szekták Magyarországon.
(Methodisták, Nazarénusok, Üdv hadserege stb.)
15. Müller Lajos : Az anyaszentegyház öt parancsa.
16. Müller Lajos : Az isteni malasztról. Bevezető a hét szentséghez.
17. Müller Lajos : A keresztség.
18. Müller Lajos : A bérnálás.
19. Dr. Nyisztor Zoltán : Modern babonák.
20. Müller Lajos : Az Oltáriszentség.
21. Müller Lajos : A penitenciatartás.
22. Müller Lajos : Az utolsó kenet.
23. Müller Lajos : Az egyházirend.